

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 czerwca 2020 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie XVII Wydział Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

w składzie:

Przewodniczący: Sędzia SR (del.) Jolanta Stasińska

Protokolant: Magdalena Żabińska

po rozpoznaniu w dniu 26 czerwca 2020 roku w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa W. N.

przeciwko (...) Bank (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W.

o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone

1. uznaje za niedozwolone i zakazuje (...) Bank (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W. wykorzystywania w umowach z konsumentami postanowienia wzorca umowy o treści:

„Oświadczam/y, iż w związku z art. 97 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997r. Prawo bankowe (Dz.U. z 2012 r., poz. 1376, z późn. zm.), w przypadku dochodzenia przez Bank (...) S.A. roszczeń z tytułu czynności bankowych prowadzenia rachunków bankowych, wydawania kart płatniczych oraz wykonywania transakcji przy ich użyciu, wynikających z Umowy ramowej rachunków bankowych, karty płatniczej oraz systemów bankowości telefonicznej i internetowej z dniapoddaję/emy się egzekucji zapłaty prowadzonej według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego, na podstawie wystawionego przez Bank (...) S.A. bankowego tytułu egzekucyjnego, który Bank (...) S.A. może wystawić do kwoty 1 500 zł (słownie tysiąc pięćset złotych). Bank (...) S.A. może wystąpić o nadanie temu tytułowi klauzuli wykonalności w terminie dwóch lat od dnia rozwiązania ww. umowy. Potwierdzam/y, że jestem/śmy świadom/i, iż złożenie niniejszego oświadczenia pociąga za sobą ten skutek, że w przypadku dochodzenia przez Bank (...) S.A. roszczeń z tytułu ww. umowy, Bank (...) S.A. nie musi występować do sądu o zasądzenie przysługującej mu należności. Złożenie niniejszego oświadczenia daje Bankowi (...) S.A. możliwość wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego i wystąpienia do sądu z wnioskiem o nadanie temu tytułowi klauzuli wykonalności. Sąd w postępowaniu sadowym bada jedynie, czy dłużnik poddał się egzekucji oraz czy roszczenie objęte tytułem wynika z czynności bankowej dokonanej bezpośrednio przez Bank (...) S.A. lub z zabezpieczenia wierzytelności Banku (...) S.A. wynikającej z tej czynności.”,

2. nakazuje pobrać od (...) Bank (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Warszawie kwotę 1.200,00 zł (jeden tysiąc dwieście złotych) z tytułu opłaty od pozwu i apelacji, od uiszczenia której powód był zwolniony,

3. zarządza publikację prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt (...) Bank (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W..

Sędzia SR (del.) Jolanta Stasińska

UZASADNIENIE

Powód W. N. wniósł o uznanie za niedozwolone i zakazanie Bankowi (...) S.A. w W. (Bank, pozwany) stosowania postanowienia wzorca umownego publikowanego na stronie internetowej (...) w zakładce „Archiwum umów” jako „Umowa ramowa z 30 kwietnia 2015 r. dla Klientów, którzy zawarli Umowę począwszy od 24 listopada 2014 r.” zamieszczonego w części „Oświadczenie o poddaniu się egzekucji” o treści „Oświadczam/y, iż w związku z art. 97 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997r. Prawo bankowe (Dz.U. z 2012 r., poz. 1376, z późn. zm.), w przypadku dochodzenia przez Bank (...) S.A. roszczeń z tytułu czynności bankowych prowadzenia rachunków bankowych, wydawania kart płatniczych oraz wykonywania transakcji przy ich użyciu, wynikających z Umowy ramowej rachunków bankowych, karty płatniczej oraz systemów bankowości telefonicznej i internetowej z dniapoddaję/emy się egzekucji zapłaty prowadzonej według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego, na podstawie wystawionego przez Bank (...) S.A. bankowego tytułu egzekucyjnego, który Bank (...) S.A. może wystawić do kwoty 1 500 zł (słownie tysiąc pięćset złotych). Bank (...) S.A. może wystąpić o nadanie temu tytułowi klauzuli wykonalności w terminie dwóch lat od dnia rozwiązania ww. umowy. Potwierdzam/y, że jestem/śmy świadom/i, iż złożenie niniejszego oświadczenia pociąga za sobą ten skutek, że w przypadku dochodzenia przez Bank (...) S.A. roszczeń z tytułu ww. umowy, Bank (...) S.A. nie musi występować do sądu o zasądzenie przysługującej mu należności. Złożenie niniejszego oświadczenia daje Bank (...) S.A. możliwość wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego i wystąpienia do sądu z wnioskiem o nadanie temu tytułowi klauzuli wykonalności. Sąd w postępowaniu sadowym bada jedynie, czy dłużnik poddał się egzekucji oraz czy roszczenie objęte tytułem wynika z czynności bankowej dokonanej bezpośrednio przez Bank (...) S.A. lub z zabezpieczenia wierzytelności Banku (...) S.A. wynikającej z tej czynności.”

Do pozwu powód dołączył wydruk z dnia 6 października 2015 r. umowy ramowej, w którym znajduje się kwestionowane w pozwie postanowienie.

W przekonaniu powoda powołane w pozwie postanowienie jest sprzeczne z Dyrektywą Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich, w szczególności z art. 3 i pkt 1q załącznika 1, zabraniającego przerzucanie ciężaru procesu na drugą stronę. Powód zarzucił również, że celem i skutkiem postanowienia jest bezprawne ograniczenie dostępności dowodów i przerzucenie na konsumenta ciężaru dowodu, który w związku ze stosowanym prawem powinna dostarczyć druga strona umowy.

Pozwany Bank (...) S.A. z siedzibą w W. w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu odpowiedzi na pozew podniósł, że treść Oświadczenia o poddaniu się egzekucji (Oświadczenie) nie stanowi wzorca umownego. Z tego względu nie może być poddana kontroli abstrakcyjnej w postępowaniu prowadzonym na podstawie art. 479³⁶ k.p.c. W ocenie pozwanego, kwestionowane Oświadczenie o poddaniu się egzekucji nie jest częścią wzorca umowy, gdyż wzorzec nie obejmuje Oświadczenia, które zamieszczone jest poza tekstem umowy pod podpisami stron. Nie stanowi części umowy rozumianej jako stosunek prawny łączący strony umowy. Pozwany argumentował, że doręczenie Oświadczenia o poddaniu się egzekucji, w przeciwieństwie do wzorca umownego, nie spowoduje, że będzie ono miało charakter wiążącego dla konsumenta. Do zastosowania Oświadczenia o poddaniu się egzekucji i wydania bankowego tytułu egzekucyjnego oraz dochodzenia roszczeń, zgodnie z art. 97 ust. 2 Prawa bankowego niezbędne jest złożenie przez konsumenta pisemnego oświadczenia o poddaniu się egzekucji. W przekonaniu pozwanego, samo doręczenie czy udostępnienie w postaci elektronicznej wzorca umownego nie jest wystarczające, aby konsument był nim związany zgodnie z art. 384 § 1 k.c. Pozwany wskazał, że Oświadczenie nie spełnia określonych w art. 385¹ § 1 k.c. przesłanek klauzuli niedozwolonej. Ponadto pozwany zauważył, iż podstawy uznania postanowienia wzorca umowy za niedozwolone nie może stanowić zarzut niezgodności tego postanowienia z przepisami prawa. Powołał się przy tym na stanowisko Sądu Najwyższego, wyrażone w wyroku z dnia 13 stycznia 2011 r. sygn. akt III CZP 119/10 (OSN 2011, nr 9, poz. 95). Podobnie podstawą do uznania kwestionowanego postanowienia nie może być również stwierdzenie jego niezgodności z dyrektywą unijną, której regulacje zostały implementowane do krajowego porządku prawnego. Pozwany podniósł, że treść oświadczenia o poddaniu się egzekucji wynika z art.

96 – 98 Prawa bankowego, a jego zastosowanie przez bank uzależnione jest od spełnienia ustalonych w ustawie warunków. Zdaniem pozwanego, w tej sytuacji brak jest możliwości orzekania w prowadzonym postępowaniu o zgodności kwestionowane postanowienia z wymienionym przez powoda przepisem unijnym. Pozwany nadmieniał również, że druga część Oświadczenia stanowi pouczenie dla konsumenta o skutkach jego złożenia i jest zgodne z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 26 stycznia 2005 r. sygn. P 10/04. Tym samym pozwany wypełnił wobec konsumenta obowiązek informacyjny. Cała treść Oświadczenia jest zgodna z przepisami powszechnie obowiązującego prawa. Pozwany dodał, że zgodnie z ustawą z 25 września 2015 r. o zmianie ustawy – Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2015 r., poz. 1854) przepisy art. 96 – 98 Prawa bankowego oraz art. art. 786² §1 k.p.c. zostały uchylone. Wobec powyższego, od dnia 27 listopada 2015 r. Bank nie będzie już przyjmował oświadczenia o poddaniu się egzekucji.

Wyrokiem z dnia 4 stycznia 2018 roku r. Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w sprawie o sygn. Akt XVII AmC 1904/15 oddalił powództwo oraz zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 137,00 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

Powód wniósł apelację od powyższego wyroku, wnosząc o uchylenie go i zasądzenie zgodnie z żądaniem pozwu oraz dodatkowo wnosząc o zadanie pytania Trybunałowi Sprawiedliwości Unii Europejskiej o zgodność spornego wzorca umowy z załącznikiem 1, pkt Iq Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VII Wydział Gospodarczy po rozpoznaniu apelacji powoda wyrokiem z dnia 3 czerwca 2019 r. uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Warszawie – Sądowi Ochrony Konkurencji i Konsumentów do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

W uzasadnieniu powyższego wyroku Sąd Apelacyjny wskazał, że przy wykładni art. 385¹ § 1 kc na płaszczyźnie dotyczącej b.t.e. niezbędne jest uwzględnienie treści polskich standardów konstytucyjnych oraz zasady prounijnej wykładni prawa krajowego. Dla określenia ich treści wskazane jest wzięcie pod uwagę wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 kwietnia 2015 r., sygn. akt P 45/12 oraz dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich.

Sąd Apelacyjny wskazał, że przy ponownym rozpoznawaniu sprawy, SOKiK, dokonując rekonstrukcji z relewantnych przepisów ustawowych treści norm prawnych znajdujących zastosowanie w niniejszej sprawie, uwzględni zasadę wykładni prokonstytucyjnej, a w szczególności treść powołanego wyroku Trybunału Konstytucyjnego, oraz regułę, w myśl której mimo, iż nadanie bezpośredniego horyzontalnego skutku dyrektywie nie jest dopuszczalne, to jednak niezbędne jest stosowanie prounijnej wykładni prawa krajowego. SOKiK weźmie również pod uwagę fakt, że w dniu 27 listopada 2015 r., a więc po dniu wytoczenia powództwa weszła w życie ustawa z dnia 25 września 2015 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. 2015 poz. 1854), która w art. 1 pkt 4 uchyliła art. 96-98 ustawy Prawo bankowe. Ustawa ta stanowi, że postępowanie w sprawie o nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu wszczęte i niezakończone przed dniem jej wejścia w życie podległy umorzeniu, z zastrzeżeniem ust. 2 (art. 11 ust. 1) oraz, że jeżeli przed dniem jej wejścia w życie wydano postanowienie w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu, dalsze postępowanie w sprawie o nadanie klauzuli wykonalności toczy się według przepisów dotychczasowych (art. 11 ust. 2). W myśl art. 11 ust. 3 powołanej ustawy, bankowy tytuł egzekucyjny, któremu nadano klauzulę wykonalności na podstawie przepisów dotychczasowych, zachowuje moc tytułu wykonawczego także po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy.

W odniesieniu do powołanej przez powoda okoliczności, że znalazł w Rejestrze Postanowień Wzorców Umowy Uznanych za Niedozwolone pozycję pod numerem wpisu: (...), data wyroku: 2011-12-06, również dotyczącą oświadczenia o poddaniu się egzekucji Sąd Apelacyjny wskazał, że na tej płaszczyźnie SOKiK uwzględni stanowisko wyrażone w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2015 r., III CZP 17/15. SOKiK kierował będzie się też zapatrywaniem Sądu Najwyższego, iż „ograniczenie działania prawomocności wyroku uwzględniającego powództwo

o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone wyłącznie do pozwanego przedsiębiorcy oznacza, że niekorzystne skutki tego wyroku kierowane są jedynie do tego podmiotu, który miał zapewnione prawo do wysłuchania w postępowaniu.”

W toku rozprawy strony podtrzymały dotychczasowe stanowiska w sprawie.

Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił następujący stan faktyczny:

Bank (...) S.A. z siedzibą w W. na stronie internetowej (...) w zakładce „Archiwum umów” opublikował wzorzec umowy pod nazwą „Umowa ramowa z 30 kwietnia 2015 r. dla Klientów, którzy zawarli Umowę począwszy od 24 listopada 2014 r.”. Pod tekstem umowy na stronie internetowej znajduje się „Oświadczenie o poddaniu się egzekucji” o treści wskazanej w pozwie, które po podpisaniu przez kredytobiorcę odnosi się do umowy zawartej z wykorzystaniem zamieszczonego wyżej wzorca umownego.

(okoliczności bezsporne)

Postanowieniem z dnia 22 stycznia 2020 roku Sąd oddalił wniosek powoda o zadanie pytania Trybunałowi Sprawiedliwości Unii Europejskiej o zgodność spornego wzorca umowy z załącznikiem 1, pkt lq Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich, gdyż jego przedmiotem nie może być zgodność wzorca umowy z prawem unijnym.

Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył, co następuje:

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie.

Bezsporna była w niniejszej sprawie okoliczność, że pozwany stosował w obrocie z konsumentami postanowienia wskazane w treści pozwu.

Pozwany podniósł, że zakwestionowana przez powoda treść oświadczenia o poddaniu się egzekucji nie może być przedmiotem kontroli abstrakcyjnej w trybie niniejszego postępowania, gdyż nie stanowi wzorca umownego, nie stanowi bowiem jego części. Powyższe twierdzenie jest niezasadne. Przedmiotowe oświadczenie jest integralną częścią wzoru umowy opracowanej przez pozwanego. Powyższe wynika wprost z jego treści, tj. z treści rozdziału 9 Postanowienia dodatkowe § 50 pkt 12 ogólnych warunków umowy w następującym brzmieniu: „Przy zawarciu Umowy Bank odbiera od Posiadacza oświadczenie o poddaniu się egzekucji, stanowiące podstawę do jego wystawienia przez Bank bankowego tytułu egzekucyjnego stosownie do przepisów ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe.” Użyte w powołanym postanowieniu umownym stwierdzenie „Bank odbiera” nie pozostawia wątpliwości zarówno co do tego, że przedmiotowe oświadczenie jest integralną częścią umowy, jak również, że w razie jego braku nie dojdzie do zawarcia umowy pozwanego banku z konsumentem. Ponadto należy zwrócić uwagę na okoliczność, że na każdej stronie wzorca, w tym również na stronie 17/17, pod treścią przedmiotowego oświadczenia znajduje się następująca adnotacja: „ Umowa ramowa rachunków bankowych, kart płatniczych oraz systemów bankowości telefonicznej i internetowej Bank (...) S.A.” (k. 28). Powyższe dowodzi niezbicie, że przedmiotowe oświadczenie, jako postanowienie zawarte we wzorcu umownym podlega kontroli abstrakcyjnej w niniejszym postępowaniu.

Materialnoprawną podstawą kontroli abstrakcyjnej postanowień wzorca umowy są art. 385¹-385³ k.c. stosowane odpowiednio, a więc z uwzględnieniem faktu, że Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów dokonuje kontroli w oderwaniu od konkretnego stosunku umownego, do którego odnoszą się powołane przepisy. Powołane wyżej przepisy zawierają pakiet norm ukierunkowanych na ochronę konsumenta w umowach zawieranych z przedsiębiorcą. Konsument jest bowiem uznawany za „słabszą” stronę stosunku prawnego, tak ekonomicznie, jak również pod względem doświadczenia i posiadanej wiedzy. W odniesieniu do klauzul wymienionych w treści art. 385³ k.c. stanowią one tzw. listę szarych klauzul, które dopiero po dokonaniu oceny według przesłanek z art. 385¹§ 1 k.c., pozwalają

ustalić, czy dane postanowienie umowne można uznać za postanowienie abuzywne. Podkreślić przy tym należy, że lista szarych klauzul zawarta w przepisie 385³ k.c. nie stanowi katalogu zamkniętego.

Zgodnie z treścią art. 385¹ § 1 k.c., postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. W treści powołanego przepisu ustawodawca wymienił zatem następujące przesłanki uznania danego postanowienia za niedozwolone: wskazane postanowienie umowne jest „nieuzgodnione indywidualnie”; kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy; zastrzeżono przy tym, że postanowienia określające główne świadczenia stron, takie jak cena lub wynagrodzenie, mogą zostać uznane za niedozwolone postanowienia umowne tylko wówczas, gdy zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

Mając powyższe na względzie, nie ulega wątpliwości Sądu, że zakwestionowane postanowienie wzorca umownego zostały jednostronnie opracowane przez powoda, na które konsument nie miał rzeczywistego wpływu. Wskazane postanowienia nie dotyczą głównych świadczeń stron, takich jak cena lub wynagrodzenie. Ponadto, w przekonaniu Sądu, powyższe postanowienia kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy.

Jak wskazał Sąd Apelacyjny w Warszawie w uzasadnieniu wyroku z dnia 3 czerwca 2019 roku, sygn. akt VII Aga 1791/18, przy wykładni art. 385¹ § 1 kc na płaszczyźnie dotyczącej b.t.e. niezbędne jest uwzględnienie treści polskich standardów konstytucyjnych, a dla określenia ich treści wskazane jest wzięcie pod uwagę wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 kwietnia 2015 r., sygn. akt P 45/12. Sąd Apelacyjny zauważył, że we wskazanym orzeczeniu Trybunał Konstytucyjny stanął na stanowisku, że „uprawnienie banków do wydawania b.t.e. stanowi naruszenie, wyrażonej w art. 32 ust. 1 Konstytucji, zasady równości w relacji z ich klientami” oraz uznał, iż b.t.e. było rozwiązaniem poważnie krzywdzącym klientów banków. Sąd Apelacyjny zauważył przy tym, że w uzasadnieniu analizowanego wyroku podniesiono, że „prawo wystawienia, na podstawie własnych ksiąg i innych dokumentów związanych z dokonywaniem czynności bankowych oraz pisemnego oświadczenia klienta o poddaniu się egzekucji, własnego tytułu egzekucyjnego, oznacza, że bank nie musi, tak jak klient, dochodzić swoich roszczeń wobec klienta, wynikających z czynności bankowych, przed sądem. Nie musi sporządzać pozwu, wносить sądowej opłaty stosunkowej, gromadzić i przedstawiać dowodów. Występuje tylko do sądu z wnioskiem o nadanie swojemu tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności (za opłatą w kwocie 50 zł). Nadanie klauzuli wykonalności, które powinno nastąpić w ciągu trzech dni od złożenia wniosku, jest w istocie czystą formalnością. Sąd - zgodnie z art. 786² KPC - bada tylko, czy roszczenie objęte b.t.e. wynika z czynności bankowej, dokonanej bezpośrednio przez bank z osobą, przeciwko której skierowany jest tytuł egzekucyjny lub z zabezpieczenia tej czynności i czy dłużnik poddał się egzekucji w drodze oświadczenia woli spełniającego wymagania określone w art. 97 ust. 2 prawa bankowego oraz czy b.t.e. został sporządzony zgodnie z przepisami art. 96 ust. 2 prawa bankowego. Sąd klauzulowy nie ma natomiast kognicji w zakresie badania istnienia, wysokości i wymagalności roszczenia. Nie są możliwe w postępowaniu klauzulowym ustalenia i ocena o charakterze merytorycznym, w szczególności sprawdzenie, czy bank ma rzeczywiście roszczenia do klienta, czy ma je w określonej wysokości lub czy wynikają one z czynności bankowych (umów), na które powołuje się bank. Dłużnik na tym etapie dochodzenia roszczeń przez bank nie ma środków obrony. Formalnie może odwołać się od postanowienia sądu o nadaniu b.t.e. klauzuli wykonalności, lecz w praktyce jest to niewykonalne, gdyż żaden przepis nie przewiduje obowiązku banku zawiadomienia dłużnika o wystawieniu b.t.e. i o wniesieniu wniosku o nadanie mu klauzuli wykonalności ani obowiązku sądu zawiadomienia go o wszczęciu postępowania klauzulowego lub nadaniu klauzuli wykonalności.” Trybunał Konstytucyjny wskazał również, że „uzyskanie klauzuli wykonalności dla b.t.e. umożliwia wszczęcie przeciwko dłużnikowi egzekucji komorniczej. Dłużnik z reguły dowiadyuje się o istnieniu tytułu wykonawczego przeciwko niemu w momencie wszczęcia egzekucji przez komornika. Jedynym realnym środkiem jego obrony jest w tej sytuacji wniesienie powództwa przeciwegzekucyjnego na podstawie art. 840 w związku z art. 843 KPC. Wniesienie tego powództwa wymaga sporządzenia pozwu i wniesienia opłaty stosunkowej na ogólnych zasadach (5 % od wartości roszczenia) i oznacza obarczenie wyłącznie dłużnika ciężarem dowodzenia przed sądem okoliczności

uzasadniających pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub w części. Trzeba przy tym zauważyć, że postępowanie zainicjowane wniesieniem tego powództwa toczy się w warunkach prowadzonej przeciwko dłużnikowi egzekucji, a więc zajęcia jego majątku. Obronę dłużnika w tym postępowaniu utrudnia także to, że przepisy regulujące treść b.t.e. nie są dostatecznie precyzyjne.”

Sąd Apelacyjny nawiązał również do punktu 1 q Załącznika do dyrektywy Rady 93/13, według którego, za nieuczciwe mogą być uznane w szczególności warunki, których celem lub skutkiem jest m.in. przerzucenie na konsumenta ciężaru dowodu, który w związku ze stosowanym prawem powinna dostarczyć druga strona umowy.

Mając powyższe na względzie w przekonaniu Sądu, pomimo, że treść przedmiotowego oświadczenia koreluje z treścią obowiązującego w określonym czasie przepisu art. 96 i następne ustawy – Prawo bankowe oraz art. 786² k.p.c., nie oznacza to, że nie może ono naruszać praw konsumentów, jako „słabszej” strony kontraktu. O braku zachowania wymaganej równowagi stron kontraktu świadczy przede wszystkim okoliczność, że wskutek egzekucji opartej o tytuł wykonawczy w postaci bankowego tytułu egzekucyjnego (wystawionego przez bank wskutek złożenia przez konsumenta przedmiotowego oświadczenia) opatrzonego klauzulą wykonalności, zachodzi możliwość dysponowania przez bank uprawnieniem do wszczęcia egzekucji wierzytelności niezgodnej z wysokością rzeczywistego zobowiązania w części lub nawet w całości. Istotnie bowiem, „dłużnik – konsument” dowiaduje się o istnieniu tytułu dopiero wraz z zawiadomieniem o wszczęciu egzekucji, towarzyszącym „pierwszej czynności egzekucyjnej” o której mowa w treści art. 805 § 1 k.p.c. Jak wskazuje się w doktrynie: „Pierwszą czynnością w rozumieniu komentowanego przepisu jest czynność adresowana do dłużnika i zmierzająca do zaspokojenia wierzyciela. W przypadku egzekucji świadczeń pieniężnych czynnością tą jest zajęcie składnika majątkowego, natomiast w przypadku egzekucji świadczeń niepieniężnych – wezwanie dłużnika do dobrowolnego wykonania świadczenia.” (Ereciński T. (red.), Pietrkowski H., Komentarz do art.805 Kodeksu postępowania cywilnego, Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom V. Postępowanie egzekucyjne, WK, 2016, Lex nr 10719). Z tego względu, komornik sądowy dokonuje zajęcia różnych składników majątkowych dłużnika wskazanych komornikowi sądowemu we wniosku wierzyciela o wszczęcie egzekucji, w tej samej dacie, z której pochodzi zawiadomienie o wszczęciu egzekucji. Istotnie, jedynym środkiem obrony jest wówczas powództwo przeciwegzekucyjne (art. 840 k.p.c.). Wówczas jednak, na konsumencie, jako powodzie, spoczywa obowiązek dowodzenia swojej racji przed Sądem w procesie (art. 6 k.c.). Należy też zauważyć, że w myśl art. 843 § 3 k.p.c., w pozwie powód, czyli konsument powinien przytoczyć wszystkie zarzuty, jakie w tym czasie mógł zgłosić, pod rygorem utraty prawa korzystania z nich w dalszym postępowaniu. Sytuacja konsumenta, w razie roszczenia przez bank zapłaty należności wyglądałaby diametralnie odmiennie, gdyby bank, jak każdy inny przedsiębiorca wystąpił z pozwem o zapłatę tej należności do Sądu w trybie procesowym. Wówczas to bank, jako powód zobowiązany byłby nie tylko do uiszczenia opłaty od pozwu, uzależnionej od wartości przedmiotu sporu, ale również jako powód, a tym samym kreator procesu, zobowiązany byłby do przedstawiania dowodów, w tym, w celu udowodnienia swojej wierzytelności, zarówno w zakresie jej istnienia, wymagalności, jak i wysokości (art. 6 k.c.). Jak słusznie zauważył Trybunał Konstytucyjny w powołanym wyroku, powyższych kwestii nie bada Sąd klauzulowy, z uwagi na ograniczony treścią art. 786² k.p.c. zakres jego kognicji. Z tego względu realizacja przedmiotowego oświadczenia, rzeczywiście prowadzi do „przerzucenia” ciężaru dowodzenia wyłącznie na konsumenta okoliczności uzasadniających pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego. Powyższe niewątpliwie może prowadzić do rażącego naruszenia praw konsumenta, wywołując negatywne i możliwe, że nieodwracalne skutki w jego sytuacji finansowej i życiowej. Należy tu bowiem zauważyć okoliczność, że konsument, w odróżnieniu od przedsiębiorcy, może mieć ograniczony dostęp do uzyskania pomocy prawnej, w tym wiedzy co do dostępności przysługujących mu środków obrony przewidzianych prawem. W szczególności dotyczących nie tylko możliwości wniesienia powództwa przeciwegzekucyjnego, ale również możliwości zabezpieczenia powództwa w trybie art. 730¹ § 1 k.p.c. tj. złożenia wniosku o zawieszenie postępowania egzekucyjnego do czasu rozstrzygnięcia powództwa przez Sąd. Komornik sądowy jest bowiem związany wnioskiem egzekucyjnym i samo wniesienie powództwa przeciwegzekucyjnego nie wstrzymuje jego działań. Za powyższym przemawia również okoliczność, że proces przeciwegzekucyjny może być długotrwały. Ponadto, jak wskazał Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w postanowieniu z dnia z dnia 12 marca 2012 r., sygn. akt I ACz 428/12 (Lex nr 1130081) „(...) uznanie, iż powód uprawdopodobnił roszczenie o pozbawienie tytułu wykonawczego

wykonalności, determinuje ocenę, iż uprawdopodobnił on również, co do zasady, interes prawny w udzieleniu mu zabezpieczenia. Z istoty tego roszczenia wynika bowiem, iż może być ono uwzględnione jedynie w przypadku, gdy świadczenie objęte tytułem wykonawczym nie zostało jeszcze w całości wyegzekwowane, gdyż roszczenie o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego wygasa z momentem wyegzekwowania przez wierzyciela całości objętych tym tytułem świadczeń. Wyegzekwowanie roszczenia niweczyłoby możliwość osiągnięcia celu postępowania w sprawie.” Zachodzi zatem prawdopodobieństwo, że konsument może nie uzyskać stosownej porady na czas, w zakresie złożenia (najlepiej) wraz z pozwem stosownego wniosku o zabezpieczenie powództwa, aby dokonać skutecznej obrony swych praw w drodze powództwa przeciwegzekucyjnego. Wskazane wyżej postanowienia wzorca umowy należało, zatem uznać ze sprzeczne z dobrymi obyczajami oraz ukształtowane w ten sposób postanowienia w przedmiocie wystawienia i realizacji b.t.e. (pomimo, że odzwierciedlające obowiązujące poprzednio przepisy ustawowe, dotyczące oświadczenia bazującego na art. 97 ustawy Prawo bankowe), jako rażąco naruszające interes konsumenta. Ukształtowanie bowiem wskazanych wyżej postanowień w powyższy sposób stanowi wykorzystywanie przez przedsiębiorcę swojej uprzywilejowanej pozycji kontraktowej w relacji z konsumentem, którego rezultatem jest obarczenie konsumenta ryzykiem związanym z ewentualną niezasadnością żądania zapłaty lub niewłaściwym określeniem jej wysokości i w konsekwencji prowadzenia egzekucji w sposób nieadekwatny do rzeczywistej wysokości zobowiązania. Powyższe pociąga za sobą wskazane wyżej zagrożenia dla sytuacji konsumenta. Z tego względu, mając także na uwadze wskazaną przez Trybunał Konstytucyjny zasadę równości wyrażoną w art. 32 ust. 1 Konstytucji, jak również prounijną wykładnię prawa krajowego (co do powołanych wyżej przepisów), żądanie pozwu o uznanie postanowień wzorca za niedozwolone okazało się uzasadnione. Powyższe przekonanie z pewnością wzmacnia zauważona przez Sąd Apelacyjny w niniejszej sprawie okoliczność, że w dniu 27 listopada 2015 r., a więc po dniu wytoczenia powództwa weszła w życie ustawa z dnia 25 września 2015 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. 2015 poz. 1854), która w art. 1 pkt 4 uchyliła art. 96-98 ustawy Prawo bankowe i art. 786² k.p.c. Ustawa ta stanowi, że postępowanie w sprawie o nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu wszczęte i niezakończone przed dniem jej wejścia w życie podległy umorzeniu, z zastrzeżeniem ust. 2 (art. 11 ust. 1) oraz, że jeżeli przed dniem jej wejścia w życie wydano postanowienie w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu, dalsze postępowanie w sprawie o nadanie klauzuli wykonalności toczy się według przepisów dotychczasowych (art. 11 ust. 2). Ponadto, w myśl art. 11 ust. 3 powołanej ustawy, bankowy tytuł egzekucyjny, któremu nadano klauzulę wykonalności na podstawie przepisów dotychczasowych, zachowuje moc tytułu wykonawczego także po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy. Powyższe oznacza niewątpliwie, że wszystkie wydane b.t.e. i opatrzone klauzulą wykonalności przed dniem wejścia w życie powyższej ustawy, tj. przed dniem 27 listopada 2015 roku zachowały skuteczność i nadal są podstawą do egzekucji prowadzonej przez banki.

Ponadto, w odniesieniu do powołania się przez powoda na odnalezienie w Rejestrze Postanowień Wzorców Umowy Uznanych za Niedozwolone pozycji w przedmiocie oświadczenia o poddaniu się egzekucji złożonego również w trybie art. art. 97 ust. 1 i 2 ustawy z 29.08.1997 r. Prawo bankowe (Dz. U. 72 z 2002 r. poz. 665 z późn. zm.), zgodnie ze wskazaniem Sądu Apelacyjnego w niniejszej sprawie, należało tu uwzględnić stanowisko wyrażone w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2015 r., III CZP 17/15, zgodnie z którym „odmienność interesów reprezentowanych po stronie czynnej i biernej postępowania w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone daje podstawę do zajęcia stanowiska, że - jakkolwiek brzmienie art. 479⁴³ k.p.c. nie przewiduje odpowiedniego zróżnicowania trzeba w ramach wykładni dokonać jego teleologicznej redukcji. Powinna ona skutkować przyjęciem, że przewidziana w tym przepisie rozszerzona podmiotowo prawomocność materialna wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone działa jednokierunkowo, tj. na rzecz wszystkich osób trzecich, ale wyłącznie przeciwko pozwanemu przedsiębiorcy, przeciwko któremu ten wyrok został wydany. W efekcie omawiany wyrok działa na rzecz wszystkich, tj. strony powodowej i wszystkich osób trzecich, ale tylko przeciwko konkretnemu pozwanemu przedsiębiorcy.” Pomimo zatem wpisania postanowienia w postaci oświadczenia również w przedmiocie poddania się egzekucji do przedmiotowego rejestru wyrokiem z dnia 6 grudnia 2011 roku oczywistym jest, że powołany wyrok nie działa względem pozwanego, gdyż nie był on stroną pozwaną w powyższej sprawie. Sąd, zgodnie ze wskazaniem Sądu Apelacyjnego, kierował się też przy tym zapatrywaniem Sądu Najwyższego, iż „ograniczenie działania prawomocności wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowienia wzorca

umowy za niedozwolone wyłącznie do pozwanego przedsiębiorcy oznacza, że niekorzystne skutki tego wyroku kierowane są jedynie do tego podmiotu, który miał zapewnione prawo do wysłuchania w postępowaniu.”, czyli jak miało to miejsce w niniejszej sprawie.

Z powyższych względów Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał, że zakwestionowane postanowienie wzorca umownego stosowanego przez pozwaną w obrocie z konsumentami stanowi niedozwolone postanowienia umowne w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. i zakazał ich wykorzystywania na podstawie art. 479⁴² k.p.c. oraz zarządził publikację prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt pozwanego, zgodnie z treścią art. 479⁴⁴ k.p.c.

W konsekwencji, uzasadnione było również obciążenie pozwanej na rzecz Skarbu Państwa opłatą od pozwu (600,00 zł) i apelacji (600,00 zł) w łącznej wysokości 1200,00 zł określoną w art. 26 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, od których powód był zwolniony.

Z uwagi na powyższe, orzeczono jak w sentencji.

Sędzia SR (del.) Jolanta Stasińska